

OSMANLI ARAŞTIRMALARI
VI

Neşir Heyeti — Editorial Board

HALİL İNALCIK — NEJAT GÖYÜNÇ

HEATH W. LOWRY

THE JOURNAL OF OTTOMAN STUDIES
VI

İstanbul - 1986

scientifiques et culturels franco-turcs autour de la revue *Dilbilim/Linguistique*, s. 579-586, İsmail Soysal, «Les relations politiques turco-françaises (1921-1985)», s. 587-698.

Böylece Türk-Fransız siyasi ilişkilerinin düzenli olarak başlayışının 450. yıldönümü, iki taraf münasebetlerinin çeşitli açılardan incelenmesine, biribirinden güzel ve faydalı makalelerin yayınlanmasına vesile olmuştur. Birkaç sene önce İstanbul'a ilk İngiliz elçisinin gelişinin 400. yıldönümü Türk-İngiliz, II. Viyana Kuşatmasının 300. yıldönümü Türk-Avusturya münasebetlerinin gözden geçirilmesine ve dostluk alış-verişine sebep olmuş, 1983 Nisan'ında İstanbul'da tertiplenen seminerlere sunulan bildirilerden bazıları *Osmanlı Araştırmaları IV'te* yayınlanmıştır. Bu gibi çalışmaların milletler arasındaki dostlukları kuvvetlendireceğine, hatta siyasi münasebetlerin de düzeltilmesine yol açacağı âşikârdır. Nitekim, her üç yıldönümü dolayısı ile yayınlanan makaleler karşılıklı anlayışın tashihine sebep olmuşlar, milletleri olduğu kadar, devlet adamlarını da birbirlerine yaklaştırmışlardır.

L'Empire Ottoman, la République de la Turquie et la France'ın yayınlanmasında, bir kaç senedir faaliyetlerinin canlanmasına ve yayınlarının çoğalmasına büyük katkıları olan Institut Français d'Etudes Anatoliennes d'Istanbul'un Müürüdü Prof. Jean-Louis Bacqué-Grammont'un, keza eserin hazırlanmasına yol açan aynı zanianda 1921-1985 arasında Türk-Fransız münasebetlerini zengin arşiv belgelerine dayanarak kaleme alan Emekli Büyük Elçi İsmail Soysal'ın ve diğer derleyici yine Emekli Büyük Elçi Hâmit Batu'nun çabaları her türlü övgüye değer.

Nejat Göyünç

Andreas Tietze: *Mustafa Âlî's Counsel for Sultans of 1581*. Edition, Translation, Notes. II. (Osterreichische Akademie der Wissenschaften. Philosophisch - Historische Klasse. Denkschriften, 158. Band Forschungen zur Islamischen Philologie und Kulturgeschichte, Band VII) 295 sayfa+91 tıpkıbasım, Wien 1982.

Mustafa Âlî'nin «*Nushatü's-selâtin*» ini iki kısma ayırarak birinci kısmını daha önce yayınlayan (Wien 1979)* Prof. Tietze, ikinci kısmını da aynı tertib ile ilim aleminin istifadesine sunmuştur.

Bilindiği gibi İslâm dünyasında siyasetnâme tarzında eserler çok eski tarihlerden itibaren yazılmağa başlamıştır. Osmanlılar'da ise bu nevi eserlerin XVI. asırda devletin ihtişam içinde olduğu ancak yer yer bozulma emarelerinin müşahede edildiği bir dönemde yazılmağa başlandığı, Âlî'nin bu eserinin, Lutfi Paşa'nın *Âsafnamesi*'nden sonra yazılan ikinci eser olduğu söylenebilir.

* Eserin birinci kısmının tanıtması ve muhtevası için bk. A. Tietze, *Mustafa Âlî's Counsel for Sustans of 1581* (M. İpsirli), Osmanlı Araştırmaları I, İstanbul 1980, s. 261-264.

Âli «*Nushatü's-selâtin*»i tertib bakımından siyasetnâme türüne uygun bir tarzda bir mukaddeme, dört bölüm ve bir hâtîme halinde kaleme almış, bölümler içerisinde padişah başta olmak üzere saray mensubları, merkez teşkilâtı ileri gelenleri, ilmiye mensubları, askerî ve taşra teşkilâtı yetkililerini, görevleri, sorumlulukları, yapabilecekleri yolsuzluklar, bu konularda alınabilecek tedbirler gibi noktalardan değerlendirmiştir. İyi bir gözlemci olarak Osmanlı müesseselerinin işleyişini, aksayan yönlerini yer yer eski ile mukayese ederek vermiştir.

Daha önce Âlî'nin «*El-hâlâtü'l-Kâhîre mine'l-âdâtü'z-zâhîre*» sini ve «*Nushatü's-selâtin*»in birinci kısmını mükemmel bir tarzda hazırlayan A. Tietze, eserin ikinci kısmını da aynı titizlikle, İngilizce tercüme (s. 9-116), tenkitli metin (s. 117-256), muhtelif indeksler ve sonunda faksimile ile yayınlamıştır. Prof. Tietze bu hacımlı ve oldukça girift bir tarzda düzenlenmiş olan eserden azami ölçüde istifadeyi sağlamak için, şahıs isimleri; ülke, millet, dinî zümre, hanedan isimleri; iktibasta bulunulan eserler ve ıstılahlar için ayrı indeksler düzenlemiştir. Ayrıca eserde yer alan konuların, yer alış sırasına göre analitik bir listesini vermiştir.

Metinde bilhassa italik harflerle verilen kısımlarda görülen bazı hataların (meselâ, be-esmâ'ihim : bi-esmâ'ihim, s. 221; ya'refûn : ya'rifûn, s. 246, ayette «ya'budûn» iken Âlî «ya'rifûn» olarak veriyor; yeşe'â'ü : yeşâ'ü - s. 250) matbaadan kaynaklandığı muhakkaktır.

Prof. Tietze'nin ağır bir dille yazılmış olan metnin İngilizce tercümesini vermesi konuların anlaşılmasında büyük ölçüde yardımcı olmaktadır. Değerli Araştırmacı bu çalışma ile, «*Nushatü's-selâtin*»i bütün özellikleriyle istifadeye sunduğu gibi, bu nevi eserlerin nasıl yayınlanması gerektiği konusunda da iyi bir örnek vermiştir.

Mehmet İpşirli